

דהיינו, מחודש ניסן עד חג הסוכות, אם אמר אדם בתפילתו "משיב הרוח" אין מחזירין אותו⁽¹⁰⁷⁾, שהרי בכל מקרה אין הרוחות נעצרות, ודבריו אינם מעלים ואינם מורידים.

אבל אם אמר בימות החמה "מוריד הגשם" מחזירין אותו. שהרי אכן יש זמנים שהגשם נעצר, ויש טעם לבקש על ירידת הגשמים. וכיון שביקש שלא כהוגן⁽¹⁰⁸⁾, שהרי גשמים

מצינו, ש"בריתי" היינו מילה. שאלמלא היא — לא ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו.

107. כתבו התוספות [ד"ה בימות החמה] בשם הר"מ, שמשמע מכאן, שלכתחילה לא יזכיר "משיב הרוח" בימות החמה. ועיין שם שהאריכו טובא.

ועיין בב"ח [סימן קי"ד] שכתב, שמנהג הספרדים לומר "משיב הרוח ומוריד הטל". וכן כתב המגן אברהם [שם בסק"ג].

ובכף החיים תמה עליהם, וכתב שמנהגם לומר רק "מוריד הטל".

ועיין בריטב"א שכתב, שעניין זה של אמירת "משיב הרוח" בימות החמה תלוי במנהגים. ולכן, אף אם מנהג המקום לא לומר משיב הרוח בימות החמה, וטעה ואמר, אין מחזירין אותו, כיון שאין זה דין.

108. כך כתב רש"י. וביאר הקרבן נתנאל בכוונתו, שלכאורה מה יועיל שיחזור לתחילה, הרי כבר אמר לשון קלה! לכן כתב רש"י שהתפלל שלא כהוגן, ואין זה נחשב לכלום, וחזור לראש.

אבל המרדכי כתב בשם רבו, שאין הכוונה שמחזירים אותו ממש לראש הברכה, אלא שגוערים ומוחים בו שלא יאמר יותר. כי דבר תימה הוא לומר שמחזירים אותו, שהרי כבר

רוחות⁽¹⁰⁴⁾, כי הוא לא יתקיים מרוב הבל וחמימות⁽¹⁰⁵⁾, ורק על ידי הרוחות שמצננות את העולם — מתקיים,

כך אי אפשר לעולם להתקיים בלא ישראל. כי אין העולם מתקיים אלא בשביל עם ישראל. כפי שנאמר: "אם לא בריתי יומם ולילה — חקות שמים וארץ לא שמתיו"⁽¹⁰⁶⁾.

אמר רבי חנינא: הלכך [לכן]: בימות החמה,

104. אף שאי אפשר לעולם גם בלא טל, מכל מקום דימה הכתוב את ישראל לרוחות, כי כך נקראו המלאכים, כפי שנאמר: "עושה מלאכיו רוחות". ועוד, שהטל יורד רק בלילה, ואילו רוחות — בין ביום ובין בלילה. ועוד, הטל נדחה מפני זריחת השמש, ורוחות — לא. ועוד, את הרוחות מרגישים בני אדם, ואילו את הטל — לא. בן יהוידע.

105. בדומה למעשה שמצינו במסכת בבא מציעא [פו א]: רבי שמעון בן חלפתא — בעל בשר הוה [היה אדם בריא בשר]. יומא חד הוה חמימא ליה [יום אחד היה חם לו], הוה סליק ויתיב אשינא דטורא [עלה וישב על ראש ההר]. אמר לה לברתיה [אמר לה לבתו]: בתי! הניפי עלי במניפא, ואני אתן לך ככרין דנרד [אגודות של נרד, מין עשבי בושם].

אדהכי נשבא זיקא [בינתיים, עד שהספיקה בתו לעשות מעשה, נשבה רוח]. אמר [רבי שמעון]: כמה ככרין דנרד למרי דיכי [כמה ככרין של נרד מגיעות לבעל הרוח. כלומר, לקדוש ברוך הוא].

106. "בריתי" — היינו התורה. ולומדיה הם עם ישראל. ואמר הכתוב, שלולא התורה ולומדיה, לא היה הקדוש ברוך הוא מקיים את העולם. עיין פסחים סח ב. אמנם במסכת נדרים [לא ב]